

Biblioteksvæsenet

Førend det i 1964 blev en kommunal opgave at oprette folkebiblioteker, var der rundt om oprettet biblioteksforeninger og læsekredse, hvor man fx hver 14. dag byttede bøger over et kaffebord. Således fandtes en sognebogssamling hos købmand A. K. Hansen i Holsted St.. I byen var der ombytning på kommuneskolens loft. Efter biblioteksloven af 1920 oprettedes i begge Holsted byer biblioteksforeninger med en læsestue i 1921. I Holsted by med 173 bidragydere.

I Åstrup oprettedes bibliotek i 1926, men der havde siden 1860'erne eksisteret en sognebogssamling. I Føvling var lærer Nielsen formand for biblioteksforeningen af 1934, mens S. Harbo virkede som bibliotekar. Siden fulgte Hovborg, der oprettedes som en filial af biblioteket i Lindknud. Fra 1952 blev udlånet i Hovborg passet af den aktive lærer Mogens Lyngaa, mens lærer Ebbesen tog sig af biblioteket i Stenderup.

Med kommunesammenlægningen i 1970 blev flere af disse små biblioteker nedlagt og fra 1974 erstattet af en bogbusordning. Kun i Åstrup og Føvling havde man fortsat biblioteker. I Føvling indrettedes bibliotek i et par mindre lokaler, der tidligere havde været brugt som sognerådslokale, men som nu var disponible med dannelse af storkommunen. Lærer Visti Winther Pedersen fungerede både som skole- og folkebibliotekar, og bøgerne var delt, så det ene lokale rummede skole- og børnebibliotek, mens det andet var for voksne – nu med bøger delt op i fag- og skønlitteratur (Kolding Folkeblad 26.3.1970).

Loven af 1964 bestemte, at kommuner med over 5.000 indbyggere skulle have heltidsstatus – dvs. ledes af en faguddannet bibliotekar samt have åbent mindst 20 timer ugentligt. Biblioteker var nu ikke længere noget, der kunne klares på deltid. Holsted



Snapshot fra Holsted Bibliotek 1985. (Foto: Lokalarhivet for Holsted Kommune).

Kommune indgik da en overenskomst med Esbjerg, således at biblioteket i Holsted var at betragte som en filial, der hørte under biblioteksvæsenet i Esbjerg.

Fysisk holdt biblioteket i Holsted til i ejendommen Nørregade nr. 4. Efterhånden var reolpladsen optaget, så man måtte tage selv vindueskarmene i brug. Ud over almindeligt bogudlån var der også udlån af noder, bøger med stor skrift og lydbøger. Det var klart, at man trængte til nye og større lokaler (Anna Fink, s.51 f).

At bygge et nyt bibliotek i en jysk landkommune var ikke den nemmeste sag. At det skulle ligge i centerområdet tæt ved skole og hal var klart, men spørgsmålet var mere, om det nu også var nødvendigt og i givet fald, hvor meget man så skulle ofre. En række møder blev afholdt i kulturudvalget, hvor repræsentanter fra Centralbiblioteket i Esbjerg også deltog.

Arne Nielsen fra Åbølling mente kun, biblioteket ville være til gavn for de nærmeste beboere, hvorfor han var imod, men tilføjede så, at lov jo er lov, og lov skal holdes, så – modstræbende – måtte han gå

Biblioteksvæsenet i tal Holsted Kommune 2003

Åbningstimer ugl. 28,25	Bogbestand voksne 13.731	Bogbestand børn 8.653
biblioteksareal for publikum 325m ²	Musik voksne 724	Musik børn 197
antal besøgende 63.441	Video/cd voksne 372	Video/cd børn 493
Bogbus åbningstimer ugl. 4,25		
Bogbus besøgende 10.191	Lydbøger voksne 145	Lydbøger børn 73

Kilde: Fakta om biblioteksdrift Holsted Kommune 1.1.-31.12.2003, v. bibliotekar Claus Tornhøj Larsen.

ind for byggeriet, for ifølge den aftale, man havde med Esbjerg, skulle der bygges et hovedbibliotek i Holsted inden 1. april 1978, så her i starten af 1977 var det på tide at træffe en afgørelse. Fremskridtspartiets Arne Rudbeck og Hans Ebsen ønskede sagen lagt ud til afstemning blandt borgerne. Det blev hurtigt skudt ned af kulturudvalgsformanden Niels Aaskov, der slog på, at det jo netop var de folkevalgte opgave at prioritere forskellige opgaver, som trængte sig på. Og nu var det altså biblioteket, det drejede sig om (Kolding Folkeblad (12.1.1977).

Man havde kort forinden vedtaget en biblioteksplan, der betød opførelse af en biblioteksbygning på ca. 325 m² med en bogbestand på ca. 11.000 bind, der gerne skulle fordobles inden for få år – ved overførsel af bøger fra de nedlagte biblioteker – bl.a. lukkede naturligvis bibliotekerne i Holsted byerne. Yderområderne skulle i stedet betjenes af en bogbus et par gange om ugen. Biblioteket skulle ledes af en uddannet bibliotekar og have åbent mindst 24 timer ugentlig.

Det nye bibliotek åbnede 1. august 1978. I lyse lokaler bygget i tidens stil. Her var der plads – i hvert fald, da man åbnede.

"Den nye unge bibliotekar Bjarne Meyer, 24 år, lige sprunget ud fra biblioteksskolen, skulle lede foretagendet, og i hvert fald de to "gamle" deltidsbibliotekarer, som fulgte med over i det nye, gjorde sine tanker om det fremtidige samarbejde...og så er det gået sådan, at bedre samarbejde

...må man lede med lys og lygte efter." (Anna Fink, s. 52).

Med det nye bibliotek fulgte også nye tider. Fx arrangeredes der musikalsk legestue for børn i 3-6 års alderen (1981), og siden fulgte en lang række arrangementer for børn. Med børnehaverne var der truffet en aftale om et ugentligt formiddagsbesøg, hvor de kunne kigge i bøger og høre musik og eventyr på bånd. De havde hele biblioteket for sig selv, da det altid først åbnede om eftermiddagen. Siden fulgte også både en række filmforevisninger og børneteater. For de voksne blev dørene i vinterhalvåret åbnet for en række foredrag. I sæsonen 1985/86 kunne man fx byde på forfatterne Herdis Møllehave og Dea Trier Mørch samt globetrotteren Troels Kløvedal. En filmklub for børn og voksne var også blandt tilbudene.

Fra starten var mange skeptiske over for det nye bibliotek. Ville der overhovedet komme lånere, sådan som det lå der mellem de to bydele? Jo, det gjorde der bortset fra, at det var svært for mange ældre. Den første tid havde man en ordning, hvor en biblioteksbus hentede ældre gratis i Holsted St. og by, men efter Ribe Amts Trafikselskab først i 80'erne overtog den kollektive trafik, var der problemer. For det første skulle der nu betales en billet, for det andet kørte bussen ikke på Højmarksvej, men kun ude på landevejen, og det kunne være langt nok at gå. Og så var der måske ingen bus, når

"Skolebørnene strømmer ind, medens de efter skoletid venter på bus, og vi kan også mærke, når kommunekontoret har åbent torsdag aften. Mange kommer også i forbindelse med deres aftenskolebesøg."

man skulle hjem. Så de ældre lånere var ikke så stærkt repræsenteret, som de kunne have været.

Men børn og unge og gruppen mellem 30 og 50 år var til gengæld meget rigt repræsenteret. Og udlånet gik i vejret. Fra under 48.861 bind det første år (1978) steg det til over 61.000 det følgende år, og i 1982 var man tæt på 75.000 bind. Det tal har tilsyneladende holdt sig stort set uforandret. De seneste tal fra 2002 og 2003 viser et samlet udlån i kommunen på henholdsvis 74.000 og 81.000. Heraf udgjorde udlånet fra Holsted bibliotek alene godt 60.000 i 2003 (eksklusiv genlån). Bogbussen stod med andre ord for ca. 21.000 udlån (eksklusiv genlån).

Men moderne biblioteksvirke var ikke længere blot et spørgsmål om at stille bøger til rådighed. Allerede i 1980 fik man installeret et musikanlæg, der straks blev flittig benyttet af ungdommen.

Siden fulgte musikudlån, lydbøger, sprogkurser, fotokopiering, udlån af video/dvd og diverse spil, og selvfølgelig er der de senere år opstillet computere med adgang til internet. I 2003 afholdt biblioteket 12 arrangementer og havde i løbet af året i alt 25 udstillinger.

De små biblioteker i Føvling og Glejbjerg havde til gengæld svært ved at følge med tidens krav. Bogudlånet faldt og blev til sidst så lavt, at man valgte at lukke dem. Til gengæld kørte nu bogbussen også hertil.

Bogbussen havde hurtigt vist sig at være en succes. Allerede et par måneder efter ordningens start i 1974 kunne man fx i Hovborg og Tobøl se et udlån på over 1.000 bind. Til sammenligning havde man i Hovborg hele det foregående år kun udlånt

482 bind i voksenafdelingen (Kolding Folkeblad 1.3.1975).

Bogbussen blev med tiden udskiftet med en større, hvor der virkelig var plads.

I skrivende stund kører bogbussen hver onsdag efter følgende plan:

Glejbjerg ved hotellet 13.15-15.00; Hovborg ved skolen 15.15-16.15; Stenderup 16.45-17.15; Føvling ved kirken 18.00-19.00; Tobøl ved Brugsen 19.15-19.45 (www.finno.dk).